

Е. Г. Дегодюк

Землеробство альтернативне

ЗЕМЛЕРОБСТВО АЛЬТЕРНАТИВНЕ - форма господарювання, спрямована на максимальне наближення ведення землеробства до природних процесів кругообігу біогенних елементів. Осн. завдання - виробництво екологічно безпеч. продукції, тому його іноді називають екол. землеробством. Мета З. а. - збереження й підвищення родючості ґрунтів, захист довкілля, зниження матеріало- й енергоємності виробництва, поліпшення якості продукції, забезпечення стійкості агроecosystem. Нині З. а. є актуал., особливо в індустріально розвинених країнах. Міжнар. організація орган. землеробства 1980 прийняла рішення про доведення світ. виробництва екологічно безпеч. продуктів до 10-20 % заг. обсягу ринк. потенціалу. На сучас. етапі у розвинених країнах світу кількість госп-в екол. землеробства не перевищує 1-2 % їх заг. чисельності. З. а. об'єднує такі напрями: орган., орган.-біол., біодинаміч., система ANOG, відновлювал. (власне укр. модель). Моделі З. а. країн Заходу побудовані на жорсткому обмеженні використання пром. ресурсів, особливо водорозчин. форм добрив, насамперед азотних і пестицидів. При З. а. трудові витрати зростають на 12-20 % та на 22-90 % знижується продуктивність праці, можливе зменшення врожайності с.-г. культур на 40 %. Ці недоліки збалансовують за рахунок торг. націнок на біологічно чисту продукцію. Заг. ознакою екол. землеробства є надання важливого значення бобовому компоненту в сівоzmінах, використанню вторин. продукції рослинництва і сидератів з повним або частковим обмеженням застосування штуч. добрив і пестицидів. В орган. землеробстві використовують низькоконцентровані природні мінерали для удобрення. Біодинамічне землеробство виникло в 30-х рр. 20 ст. на засадах антропософ. уявлень, пов'язаних із впливом косміч. сил, зірок і планет, які формують біоритми і зовн. прояви життя залежно від природ. умов. Його основоположником став Р. Штейнер, створивши низку біодинаміч. ферм, на яких для удобрення використовували компости з різними мінерал. добавками (кремній), рогове і кістк. борошно, вапняк, для захисту рослин -

препарати з кремнію та на рослин. основі. Ця система в Україні не набула поширення, проте на практиці при компостуванні соломи злак. культур і зеленої маси рослин отримують штуч. гній, придатний для виготовлення органо-мінерал. добрив. Систему ANOG розроблено за принципами традиц. систем землеробства як «близьку до природи», враховуючи індивід. схеми використання добрив і застосування всіх синтетич. препаратів, крім гербіцидів. Виходячи з критеріїв сучас. розвитку суспільства, для України перспектив. є відновлювал. система землеробства – комплекс організац. і агротех. заходів, спрямованих на екологічно збалансоване й ощадне ведення с. господарства. Вона передбачає залучення й оптимал. використання місц. природ. орган. і мінерал. ресурсів, відходів тваринництва і вторин. продукції рослинництва та відповід. технологій – фіксації атмосфер. азоту за рахунок бобових культур, симбіотич. та асоціатив. дій культивованих штамів ґрунт. мікрофлори, біопрепаратів фосформобілізац., а також захис. дій з застосуванням у системі удобрення оптимал. доз мінерал. добрив з поступовою заміною їх органо-мінеральними біоактивними, інтегрованого захисту рослин з переважанням біопрепаратів захис. дії та агротех. методів.

Рекомендована література

- 1. Вирощування екологічно чистої продукції рослинництва. К., 1992;**
- 2. Дегодюк Е. Г., Дегодюк С. Е., Ксав'є Ф., Хоткевич Г. Ефективність традиційних і новітніх форм «біологізації» землеробства на чорноземі типовому Правобережного Лісостепу // Агрохімія і ґрунтознавство: Міжвід. темат. наук. зб. Спецвип. Х., 1998. Ч. 2;**
- 3. Чернышев В. А., Чекарес А. И. Агроэкология. Москва, 2000;**
- 4. Дегодюк Е. Г., Дегодюк С. Е. Еколого-техногенна безпека України. К., 2006.**

Бібліографічний опис:

Землеробство альтернативне / Е. Г. Дегодюк // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. - К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. - Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-15963>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).